

«Мэнэ-Хангалас улууһа» МО үөрэҕирии үлэһиттэрин уонна общественноһын балаҕан ыйынаабы мунньахтара

Педагог идэтийиитэ: көдьүүстээх үөрүйэхтэр, инники саҕахтар

(Профессионализм педагога: эффективные практики, новые горизонты)

«Мэнэ-Хангалас улуунун үөрэҕирии салалтата»
МКТ начальнига Никифоров Николай Лукич дакылаата

Убаастабыллаах ыңырыылаах ыалдьыттар, коллегалар!

Саҥа 2022-2023 үөрэх дьылынан итиитик-истинник эбүрдэлибин! Кэлэр көлүөнэни иитэр-үөрэтэр уустук, ол эрэн махталлаах үлэҕитигэр ситиһиилэри, саҥа сонун идеялары баҕарабын.

Кэнники сылларга биһиги уопастыбабытыгар үгүс уларыыйылар буола тураллар. Ол уларыыйылар, биллэн турар, үөрэҕирии тиһигэр күүскэ дьайаллар. Чуолаан, сыаннастар, дьон-сэргэ өйө-санаата уларыыйыта үөрэхтээһин саҥа мадьяалларыгар тахсыыны ирдиир. Федеральной государственной үөрэх стандарта саҥардыллан уопсай үөрэхтээһин алын сүһүөбүр 1 уонна сүрүн сүһүөбүр 5 кылааска киирэр, «Үөрэҕирии» национальной, региональной бырайыактар чэрчилэринэн киэн далааһыннаах үлэ салҕанар. Российской Федерация, Саха Өрөспүүбүлүкэтин уонна улуус салалтатыгар биир кэлим үөрэх эйгэтин тэрийиигэ үлэни күүһүрдэр сорукут турдулар.

Оскуола иннинээҕи үөрэхтээһин кэнчээри ыччат үүнэн-сайдан тахсарыгар олук буолара саарбахтаммат. Хас биирдии иитиллээччи кыра сааһыттан сөптөөх хайысханан уһуйуллан тахсарыгар тус маршрута тутуһуллан үлэ барыахтаах. Сөптөөх усулуобуйаны тэрийэр сыалтан уһуяаннар истэринэн консультационнай методической кииннэр ахсааннарын элбэтиигэ сыал-сорук турар. Төрөппүтү кытта иитээччи ыкса ситиминэн оҕо фундаментальной сатабылларын сайыннаарга тустаах үлэ былаан быһыытынан бараар ирдэниллэр.

Күн бүгүн оскуола иннинээҕи үөрэхтээһининэн оҕону 1,5 сааһыттан хабыы боппуруоһа ордук улахан нэһиликтэргэ сытытык турар. Сылын ахсын ыйыллыбыт боппуруоһу быһаарарга туһааннаах үлэ болҕомтоҕо турар.

Убаастабыллаах салайааччылар, педагогтар!

Эппиэтинэстээх үлэбит сүрүн көрдөрүүтүнэн үөрэх хаачыстыбатын сыаналыыр государственной экзаменнар буолаллар. Ол курдук, ааспыт 2021-2022 үөрэх дьылын сүрүн көрдөрүүлэрин ылар буоллахха 9 кылааска барыта 503 оҕо үөрэммититтэн 494 оҕо математика, 485 оҕо нуучча тылын, ону таһынан талыы предметтарга экзаменнары туттардылар. Экзаменнар түмүктэринэн нуучча тыла уонна литературата, химия, саха тыла предметтарыгар орто көрдөрүүттэн хаачыстыба үрдүгэ бэлиэтэнэр. Математика, физика, обществознание предметтара орто көрдөрүүттэн намыһах хаачыстыбаны көрдөрдүлэр. Уопсай түмүгү анааран көрдөххө, 2017 сылтан экзамены туттарыы түмүктэрэ положительнай динамиканы 2021 сылга диэри көрдөрбүт буоллахтарына, ааспыт үөрэх сылын түмүгүнэн көрдөрүү 2019 сылга чугаһаата, ол эбэтэр 34 оҕо сүрүн үөрэхтээһин аттестатын ылбата.

Биир кэлим эксээмэн 5 сыллаабы түмүктэрин тэннээтэххэ математика предметин базовой уонна профильнай урууларыгар түһүү баара бэлиэтэнэр. Нуучча тылын туттарыы кэнники сылларга 99% тэннэхэр, бу үчүгэй көрдөрүү диэн сыаналыыр тоҕоостоох. Талыы предметтэри

туттарыыга эбилли биология, химия, география предметтэригэр бэлиэтэнэр, атын предметтэр орто көрдөрүүлэрэ сыллата уларыыыта суох.

Күн бүгүн улуус үрдүнэн анализ оноһулла турар, ол эрэн биллэр түмүктэри анааран көрөн, экамены туттарыы хаачыстыбата түһүүтүн сүрүн биричиинэлэринэн бэлиэтибит бастатан туран, бүтүн Аан дойдуну аймабыт хамсык ыарыы содулун. Ол курдук учууталларбыт, оҕолорбут традиционнай үөрэхтээһин тиһигиттэн тахсан, саналыы, дистанционнай форманы үксүн туһанан үлэлээн кэллилэр. Манна дажатан бэлиэтир буоллахпытына, биһиги үөрэҕирибит эйгэтэ бу уларыыыларга болжомтону күүһүрдэрэ эрэйиллэр. Мантан сизттэрэн, иккис биричиинэнэн буолуон сөп, оҕолорбутугар дистанционнай үөрэх бириэмэтигэр учуутал уонна төрөппүт өттүттэн үөрэтиигэ хонтуруол намтаабыта. Үһүс, биричиинэ быһыытынан, педагогтарга туһуламмыт анал идэ таһымын үрдэтэр үөрэх дистанционнай форматынан ытыллара ситэтэ суоҕун бэлиэтибит.

Үөһээ этиллибити түмэн, үөрэх хаачыстыбатыгар саналыы сыал-сорук турара тоҕоостоох. Ол курдук, бастатан туран улуус үөрэҕириигэ салалтатын иһигэр структура уларыан, сүрүн болжомто үөрэх хаачыстыбатын үрдэтиигэ, хас биирдии педагогка сөптөөх методическай көмө барарыгар уопсай үөрэхтээһин отделыгар уонна методическай отделга сүрүн болжомто ууруллара былааннаар. Хас биирдии педагог кэмигэр анал таһымы үрдэтэр үөрэҕи ааһар усулуобуйатын тэрийии, тустаах тематическай семинардар, практикумнар үлэлэрэ үгэс быһыытынан ытыллыахтаахтар, хонтуруол күүһүрүүхтээх. Ону таһынан, горизонтальнай мадьыалынан, педагог педагогу үөрэтэр усулуобуйатын, оскуолаларга наставничество хамсааһынын тэрийии үлэбит биир сүрүн хайысхата быһыытынан болжомто ылыллара ирдэнэр. Хас биирдии салайааччы үлэлиир педагогка сөптөөх болжомто ууран, үөрэх хаачыстыбата үрдүүрүн сүрүн ирдэбил оностон ситиһиэхтээх. Талыы предметтары оҕо баҕа өттүнэн туттарарын ситиһэр сыалтан, профориентационнай үлэ ис хоһооно санаттан көрүллэн, уһуйаантан саҕалаан оскуоланы бүтэриэр диэри хас биирдии оҕоҕо, кини бажатын учуоттаан төрөппүтү кытта ыкса ситимнээх үлэ тэриллэрэ ирдэнэр.

Убаастабыллаах мунньах кыттыылаахтара!

Оҕо иитиитэ судаарыстыба таһымнаах сорук буоларын күн-бүгүн үлэли турар дьаһаллар, докумуоннар туоһулууллар. Российской Федерацияга 2018-2027 сыллар Оҕо саас сылларынан биллэриллибиттэрэ, “Үөрэҕири” национальнай бырайыак үлэлиир, Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр Үөрэҕири уонна наука министиэристибэтэ 2020 сылга “Эркээйи эргиир: оҕо, ыччат сайдар эйгэтэ” бырагыраамманы ылыммыта, Мэнэ-Ханалас улууһугар “Мэнэ кэскилэ-7” бырагыраамма бу сылтан үлэтин саҕалаата. Сүрүн докумуоннарга оложуран, үлэ салжыы тэтимин ыһыктыбакка барара ирдэнэр.

Иитии үлэтин биир суолталаах, сүрүн хайысха быһыытынан сайынны оҕо сынньаланын тэрийии хампаанньатын бэлиэтибит. Сайынны сынньаланы тэрийии ирдэбиллэрэ сылын ахсын күүһүрэн, сүрүн болжомтону ылара тоҕоостоох. Бу сайын улууспут оҕолоругар, пандемия иннинээҕи усулуобуйанан оҕо сынньаланын тэрийэр кыаҕы ылынан, сөптөөх үлэ кэмигэр ытылынна. Барыта госбюджеттан 17 301 302 солкуобай көрүллэн, анаммыт үп тустаах сыалыгар туһаҕа тахсыбытын бэлиэтибит. Уопсайа 30 күнүскү, 4 хонуктаах, 3 палаткаларынан олорор лааҕырдары тэрийэн барыта 2231 оҕо хабылынна, ол эбэтэр 37%. Бу лааҕырдар истэриттэн техническай, художественнай, туристко-краеведческой, спортивной, естественнонаучнай хайысхаларынан 1741 оҕо хабылынна. Үлэ лааҕырдарынан 461 оҕо хабылынна, бу көрдөрүү 26,4% тэннээр. Кэлэр сылларга стационарнай лааҕырдары сөхсүтүү, үлэ лааҕырдарын ахсаанын элбэтии, оҕо үлэни кытта сынньаланы сөптөөхтүк дьүүрэлиир усулуобуйатын тэрийии соруктара тураллар. Бу үлэ анардас үөрэх салалтата, оскуолалар, уһуйааннар тэрийиилэринэн буолбакка, нэһиликтэргэ баар тэрээһиннээх хаһаайыстыбалары уонна улуус туттаах тэрилтэлэрин кытта биир

ситиминэн тэриллэрэ эрэйиллэр. Даѳатан эттэххэ, улууспут хас биирдii үөрэх тэрилтэлэригэр оскуола таһынааѳы учаастактар сөхсөтүллэн, оѳо дьарыктанарыгар тустаах эйгэ тэриллэн былааннаах үлэ ытыллыахтааѳа ирдэнэр. Интэн ситтэрэн оѳону аһатыыга бэйэ бородууксуйатын туһаны, бүтүн улуус үрдүнэн ирдэбил быһыытынан тутуһуллара тоѳоостообун бэлиэтиибин.

Оѳону эбии үөрэѳинэн хабыы үөрэѳирии тиһигэр биир инники күөһнэ тутулар сүрүн хайысха буолар. Бүгүһнү күһнэ “Навигатор” федеральной портал нөһүө оѳону эбии үөрэѳинэн хабыы учуота бара турар, көрдөрүү 89% тэһнэстэ. Бу сыппара былааннаах үлэ сөпкө барарын көрдөрөр диирбит тоѳоостоох. Сөптөөх үлэ түмүгэр, сылын ахсын оѳолорбут араас таһымнаах күрэхтэргэ, конкурстарга кыттыыларын хаачыстыбата буолар. Бу сайын Владивосток куоракка буолан ааспыт Азия оѳолорун оонһууларыгар биһиги улуустан 3 оѳо ситиһиилээхтик кыттан миэстэлэһэри ситистилэр, Корякин Алексей, Владимир Петрович Ларионов аатынан Майа орто оскуолатын үөрэнээччитэ хапсаѳайга бастакы миэстэ, Захаров Алексей, Тыллыма оскуолатын үөрэнээччитэ, футболга хамаанда капитана, 2 миэстэ уонна Слепцов Александр, Хара оскуолатын үөрэнээччитэ боксаѳа бастакы миэстэни ылары ситистилэр. Сергучева Элла, Сыроватский Эрсан, уонна Федоров Александр чэпчэки атлетикаѳа Российскай таһымнаах күрэхтэһиһгэ ситиһиилээхтик кыттан миэстэѳэ тиксибиттэрэ. Күн бүтүн улууспут оѳолоро Российскай “АгроНТИ” күрэххэ кытта сылдыаллар. Оѳолорбутугар ситиһиилэри баѳарабыт. Этиллибиккэ ситэрэн эттэххэ, үгүс элбэх ситиһиилэр, кыайыылар-хотуулар иннибитигэр тураллара саарбаѳа суох. Ол эрэн, иитиһ-үөрэтиһ сүрүн соруктарын түмэн, кэлэр сылларга эбии үөрэхтэһин ис хоһоонун санардан, бүгүһнү күһ ирдэбилигэр эппиэттиир сана сүүрэннэр киирэллэригэр сорук турар. Ол курдук, айти хайысхатын биир сүрүн хамсааһын быһыытынан киллэрэри былаанныыбыт, ону таһынан оѳо, төрөппүт сакааһыгар олоѳуран, аныгы олох ирдэбилигэр эппиэттиир исписэлиистэри бэлэмнэн таһаарар сыаллаахпыт. Инэн ситтэрэн, эбии үөрэхтэһин саналы мадыала хайдах буолуохтааѳар эбии этиилэр киирэллэр, дьүүллэһиилэр бараллар.

Убаастабыллаах салайааччылар, педагогтар, общественность представителлэрэ!

Учуутал, иитээччи, уһуяааччы, хас биирдii үөрэх эйгэтин үлэһитэ инники сайдыы соруктарын толорорго былааннаах үлэни ытыахтаах, онно үөрэѳирии салалтата, салайааччы сөптөөх усуллубуйаны тэрийэр эбээһинэстээхпит. Биир санаанан түмсэн, сайдыыбыт, кэскилбит туһугар сана тыыны киллэрэргэ, сана саѳахтары арыйарга бары күүспүтүн түмэммит күргүөмнээх үлэни тэрийиэхтээхпит. Мунһах кыттыылаахтара, барыгытын өссө төгүл сана үөрэх дьыла саѳаламмытынан итиитик-истинник эѳэрдэлэн туран, баѳарабын айымныылаах үлэѳитигэр ситиһиилэри, тус олоххутугар бигэ туруктаах буолууну!